

Asten, 30 juni 2026

Samen het hoofd koel houden

Welkom aan iedereen in deze zaal en aan de online kijkers en luisteraars.

Deze kadernota is de eerste na de verkiezingen van maart dit jaar. Met frisse energie en nieuwe perspectieven hebben wij deze kadernota bestudeerd. Hoewel de kadernota een verplicht onderdeel is van onze P&C-cyclus, realiseren wij ons dat een document als dit niet vanzelfsprekend en zeker niet vanuit het niets bij ons op tafel ligt. Er zit ontzettend veel werk in dat voor een groot deel achter de schermen plaatsvindt. En laten we de nazorg niet vergeten: ook in de technische toelichting en de beantwoording van de technische vragen gaat veel tijd zitten. Daarom allereerst een oprecht dankjewel aan iedereen die hieraan een steentje heeft bijgedragen. Door jullie werk kunnen wij ons vandaag en volgende week uitspreken over de financiële en bestuurlijke toekomst van Asten.

Een toekomst die financieel gezien helaas niet rooskleurig is. Met grote zorg ziet Samen voor Asten dat de financiële positie van onze gemeente onder grote druk staat. Oorspronkelijk was 2026 het ravijnjaar: het jaar waarin het Rijk forse kortingen op het gemeentefonds wilde doorvoeren. Door incidenteel noodgeld zijn 2026 en 2027 tijdelijk gedempt, maar vanaf 2028 valt die vangrail weg. Het ravijn is dus niet verdwenen, maar twee jaar verschoven naar 2028. Tegelijk is de herziening van het gemeentefonds uitgesteld tot op zijn vroegst 2029: het kabinet heeft het ingroepad voor 2027 en 2028 bevroren om meer tijd te nemen voor onderzoek naar de verdeling. Voor Asten betekent dit dat we jaarlijks €1,6 miljoen mislopen. Dat is zuur, heel zuur, omdat dit geld volgens de verdeelmaatstaven gewoon bij Asten hoort en we het keihard nodig hebben om onze wettelijke taken goed uit te kunnen voeren.

Kortom, het financiële plaatje van Asten verslechtert - ook na verwerking van de meicirculaire 2026 - de komende jaren fors. De tekorten lopen richting 2030 op tot ruim boven € 3 miljoen. Na alle inspanningen in het kader van Asten in Balans is het pijnlijk om te moeten constateren dat we steeds dieper in de rode cijfers belanden. Deze financiële situatie verlangt van ons als raad dat we richting bepalen en scherpe keuzes maken. Het is aan ons om te markeren wat echt noodzakelijk is, wat bijdraagt aan Asten en wat onder deze omstandigheden niet langer houdbaar is. Hiervoor is het naar onze mening wél noodzakelijk dat alle relevante informatie zo goed en zo compleet als mogelijk in beeld is. En dat hebben we op dit moment niet.

Om financieel niet uit de bocht te vliegen en Asten duurzaam financieel gezond te maken én te houden, moeten we een aantal forse strategische noten kraken. Maar dat kan pas wanneer we eerst helder zicht hebben op enkele open eindjes die nu nog boven de markt hangen. Naast de onzekerheden m.b.t. het eerder genoemde ravijnjaar en de herverdeling van het gemeentefonds zijn dit onder meer:

- Het sociaal domein (beleid en uitvoering) vormt een groot en beweeglijk onderdeel van onze begroting; de kosten zijn hoog en lastig voorspelbaar door een stijgende vraag en complexiteit. De Hervormingsagenda Jeugd loopt en de effecten hiervan zijn naar verwachting in '27-'28 zichtbaar. Vraag aan het college: wat is de stand van zaken hieromtrent? Is er al een (voorzichtige) prognose te geven?
- De geplande investeringen in 2029: in dat jaar is het noodzakelijk om externe financiering ter hoogte van € 30 miljoen aan te trekken om de beoogde plannen voor een school en een binnensportlocatie mogelijk te maken. Wat het laatste betreft: op dit moment worden de ruimtelijke en financiële opties zorgvuldig onderzocht, zodat de raad aan het einde van dit jaar een weloverwogen scenariokeuze kan maken. Is deze geraamde lening gebaseerd op het duurste scenario? Een lening van deze omvang is voor Asten ongekend. Daarom vindt Samen voor Asten het essentieel dat het college helder en volledig in kaart brengt wat de gevolgen zijn van een lening in deze orde van grootte. Dit geldt niet alleen voor onze financiële kengetallen, maar ook voor onze structurele financiële positie. Als wij een dergelijk enorm bedrag moeten lenen, lopen wij dan niet het risico boven onze stand te leven? Dat is namelijk wat Samen voor Asten niet wil. Dat vinden wij onverantwoord. Welke financiële risico's zijn aan deze lening verbonden? Welke concrete beheersmaatregelen wil het college inzetten om de risico's te beperken? Daarnaast ontvangen wij graag een nadere toelichting op de opbouw van het genoemde bedrag. Welke concrete onderdelen zijn hierin meegenomen? Welke keuzes hebben wij als raad nog om dit bedrag te beïnvloeden? Voor Samen voor Asten behoort samen optrekken met onze buurgemeenten Someren en Deurne ook tot de mogelijkheden. Ziet het college dit als een serieuze optie?

Alles overziend staat voor Samen voor Asten één vraag centraal:

Wat is écht nodig voor onze gemeente?

Om die reden hebben wij hoge verwachtingen van het traject van Zero Based Budgeting (ZBB), waarbij de begroting van onderop wordt opgebouwd. Niet automatisch voortbouwen op wat we voorheen deden, maar elke euro opnieuw onderbouwen en motiveren vanuit de vraag: wat draagt dit bij aan de gemeente die we willen zijn? Het coalitieakkoord geeft hierbij houvast. Wij begrepen dat Someren goede resultaten heeft behaald met ZBB. Kan het college ingaan op wat het ons gaat opleveren? Wat zijn de te verwachten voordelen voor Asten? Op welke momenten wordt de raad betrokken, zodat wij tijdig kunnen sturen?

Samen voor Asten heeft eerder dit jaar al aangegeven dat de gemeenschappelijke regelingen en regionale samenwerkingen een grote financiële impact hebben. En de realiteit is dat onze invloed hierop beperkt is. Wij zijn ons ervan bewust dat veel van deze samenwerkingen voortkomen uit wettelijke taken of bovenlokale afspraken en wij zijn ervan overtuigd dat samenwerking met andere gemeenten en partners financiële, organisatorische en maatschappelijke meerwaarde heeft. Maar om die meerwaarde goed te kunnen beoordelen en te steunen, is inzicht wel noodzakelijk

GR'en kunnen geen black boxes zijn waarin middelen verdwijnen zonder dat helder is wat het oplevert. Daarom verzoeken wij het college om in aanloop naar de begrotingsbehandeling in november een integraal overzicht te geven van alle gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingen waarin Asten participeert. Hierin zien wij graag per samenwerking terug wat de reden van deelname is, wat de wettelijke taken of lokale doelstellingen zijn, wat de huidige en te verwachten kosten zijn, welke subsidies, middelen en ondersteuning daar tegenover staan en welke financiële, organisatorische en maatschappelijke meerwaarde deze samenwerking oplevert of naar verwachting zal opleveren voor onze inwoners, ondernemers en gemeente als geheel.

Voorzitter, de financiële realiteit die voor ons ligt, vraagt ons om het hoofd koel te houden - iets wat in deze dagen letterlijk en figuurlijk een uitdaging is - richting te bepalen, prioriteiten te stellen en helder te maken wat onder deze omstandigheden écht houdbaar is. Dit houdt voor Samen voor Asten concreet het volgende in:

We:

- kiezen voor het sluitend maken van 2027;
- stemmen in met de kadernota 2027 zoals die nu voorligt;
- richten onze energie en focus volledig op 2028 en verder;
- zijn er voorstander van om de periode tussen deze kadernota en de begrotingsbehandeling in november te benutten om als één raad het proces richting de keuzes vanaf 2028 en verder samen met het college en het ambtelijk apparaat vorm te geven, oftewel een Asten in Balans 2.0. In dat proces willen wij samen stilstaan bij de vraag: wat heeft Asten écht nodig? Zo bouwen we samen aan een financieel gezonde toekomst voor onze mooie gemeente.

Dit verlangt van ons allen niet alleen een helikopterview en technische scherppte, maar ook politiek lef en de gezamenlijke bereidheid om als raad onze rol te pakken. We dragen immers allen dezelfde verantwoordelijkheid en willen allemaal het beste voor Asten. We zijn het verplicht aan onze inwoners, verenigingen, voorzieningen en ondernemers. Kortom, aan de toekomst van Asten, Heusden en Ommel. Wij zijn heel benieuwd naar de zorgen en ideeën die bij de andere partijen leven en hoe zij aankijken tegen samen de verantwoordelijkheid nemen om Asten duurzaam in balans te brengen.

Voorzitter, tot zover in de eerste termijn.

Fractie Samen voor Asten:

Anouk Eickmans-Wilbers, Tiny van den Eijnden, Marieke van Oosterhout-van der Zand, Angelique Paula, Twan van Teeffelen en Frank van der Velden